

NÓGRÁDI LAPOK HONTI HIRADÓ

POLITIKAI, TÁRSADALMI S KÖZGAZDASZATI HETILAP.

Előfizetési ár:

Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. Negyed évre 1 frt 50 kr.
Helyi ár: 15 krajczár.
Előfizetheti csupán a kiadói hivatalban írt B-Gyarmaton.

Előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadói hivatalhoz intézendők.

A lap szellemi részére s a nyiltírtre vonatkozó minden közzétételre a szerkesztőhöz küldendők.

Hirdetések díja: három sorban hetente 5 kr. — Nagyobb és többszöri hirdetések jutányosan csökkentetnek.

Bélyeg minden beiktatásnál 30 kr.

Nyiltírt garmond sor: 20 kr.

Előfizetési felhívást

A „NÓGRÁDI LAPOK”

1893. évi I. felére.

Előfizetési ára:

Egész évre 6 frt — kr.
Fél évre 3 frt — kr.
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Egy hónapra — frt 50 kr.

Felkérjük egyszerűen lapunk t. előfizetőit, hogy hátrétekeit kiegyenlítsék és előfizetéseiket megújítsák szíveskedjenek.

Kék László,
kiadó és tulajdonos.

Horráth Dunó,
főtitkár és szerkesztő.

Földmívelésügyi reformok.

A napokban közzétett szel a földmívelésügyi miniszternek nagyszerű jelentése, mely hű képet nyújtja a kiváló fontosságú reszort terettségének és fejlődésének.

A reform-akció, melyet Bethlen gr. földmívelési miniszter kezdeményezett, két szempontból érdemel különös figyelmet. A földmívelési tüzreza körében még a múlt évtized folyamán is, csak általános elvek és jelszavak képeztek a terettség alapját s a szakkor és a szakajtó, bár elismerte azok fontosságát, de ráltig azt hangoztatta, hogy nem felel meg a mi mezőgazdasági viszonyainknak ez az általánosítás és mind erősebben követelte azt az irányt, mely a detail-munkákat ép oly- vagy tán még nagyobb figyelmet szentel.

Bethlen András gr., mint tárczáját átvette, meg- és ártította a kívánalmakat s programja a mezőgazdasági kisebb ügyek és apróbb érdekek ápolását is földlelle oly módon, hogy azok a tárczája körébe eső egyéb teendőkkel szerves és befejezett egészet képezzenek. Ezzel a helyes eszmével kívánt s kíván ma is valójában megfelelni a földmívelésügyi tüzreza ama feladatának, hogy hazánk mezőgazdaságának minden ágát emelje. Hogy ezt a detail munkát valóban megkezdte s hogy annak már is szép eredményei mutatkoznak, az kívülálgik azokból a rendeletekből, melyek a gazdasági mellékágak intenzív felkarolására kiadatták s melyek gazdákörökben élénk visszhangra és követésre találtak.

De Bethlen András gr., e detail-munka mellett nem feledkezett meg arról, hogy mit várnak tárczájától a mezőgazdasági érdekek. Szerves rendszerbe ölelte fel az egész reform-akciót, mely minden egyes birtokos osztály szükségleteire ügyel, mindegyiknek megkivánja adni azokat a feltételeket, melyek boldogulására elegendhetlenek.

Méltányolva az egyes birtokos osztályok külön-külön és közös érdekeit, speciális eszközökkel kíván azoknak eleget tenni. Így a kishirtokosokat főleg a mezőgazdasági mellékterületekre ösztönzi s ebben kívánja támogatni, midőn a növényzet, fa- és gyümölcsfa-tenyésztés, baromfi-tenyésztés stb. mellékágak felkarolására nemcsak ajánlja, de a tárczája rendelkezésre álló eszközökkel közre is hatni kíván azok intenzív fejlesztésére.

Nagy horderejűnek ígérkezik a terve, mely a farm-rendszer életheleltetésével egy egyszékes, életképes közöpgazda osztályt kíván teremteni abból az óriási, intelligens gazdasági osztályból, melynek eddig nem volt megadva a lehetőség arra, hogy ön-állítsa magát és saját személyes érdekei által ösztönöztesse mezőgazdasági életünket regenerálni. Bethlen András grófnak ez a terve, mely az összes körökben, főleg pedig a magas klérusnál nagy tettségre és buzdításra talált, hivatva lesz egy oly tényezőt létesíteni, mely nemcsak legbiztosabb és legszilárdabb alapját fogja képezni mezőgazdaságunk fellendülésének, de a vidéki társadalmi és közigazgatás terén is éreztetni fogja ádros hatását.

Természetes, hogy a nagybirtokosság érdekei ezentul is kiváló és annak jelentőségét megillető figyelemben fognak részesülni. A vizsábályozás, talajjavítás stb. törvényei is és az eddiginél mélyrehatóbb gondozásban részesülnek.

Mindezekben természetesen, hogy az illető gazdasági existenciák támogatására, jóakarására s főleg értelmiségére számít a miniszter. Mert mindezeket s számos egyéb fontos dolgot, pl. hitel- és fogyasztási, terményeladási szerződéseket stb. az állami magában nem csinálhatja meg. Csak a kereteket jelöli ki, megadja a direktívát s a fölle tehető támogatást, ds a gazdáknak aztán saját erejükből kell megteremteni azt, a mire alkalom és mid nyújtják nekik. Bethlen András gr. mindez ideig való mű-

ködésen meglátja az a főczél, hogy lehetőleg olcsó és könnyen rendelkezésre álló eszközökkel minden osztályon segítsen.

A már felsoroltakon kívül, melyek csak közvetve igénylik az állam beavatkozását, Bethlen András gr. a direkt törvényhozás útján speciális állami feladatok megoldását is tűzte ki. A mezőrendőrségi törvény s az állategészségügyi reform, a nagy országos reformmal kapcsolatosan fognak megvalósulni s megvalósulhatnak elő is van már teljesen készíve.

Az a lelkiismeretes s minden tüzre egyaránt kiterjedő figyelem és munka, melyet minden tényezőnek alkalmá volt eddig is észlelni s az az egyszékes terv, melynek alapján Bethlen András gróf földmívelésügyi miniszter a mezőgazdaságunk számos függő és életberégo kérdéseit meg akarja oldani: nyerték meg számára nemcsak a politikai tényezők, de az egész birtokos osztály elismerését és őszinte rokonszívását.

Mindezek után szeretjük binni, hogy a miniszter terve megvalósulást is nyernek, mely gazdálkodóink érdekeiben — különösen a mai válságos viszonyok között — nagyon is kívánatos és a nemzetre nézve egyik elsőrendű megélhetési kérdés.

Alispáni jelentés.

(A nov. 30-ki kögyűlés alkalmából.)

Méltóságos Gróf s Pispán ur!
Mélyen tisztelt Törvényhatósági Kögyűlés!
Törvényileg előírt teléras jelentésemel midőn tisztelettel előterjeszteni szeretném van, első sorban is megelégedéssel jelenthetem, hogy U. Méltósága a Gróf s Pispán ur által megjelölt hivatal vizsgálatok egy a járáásokban, mint a központban, vármegyékön tisztelettel ügybérégo ténykedést igazolták, mely körülmény bizonyonnyal meggyugtatásul szolgálhat a mélyen tisztelt Bizottságunk akkor, midőn közel áll lehetősége annak, hogy esetleg egy tarasszal fellápható járvány esetén, s tisztelettel karnak arra kötelezett minden tagjától az önfeláldozó lelkiismeretes terettségűek munkáját súlyos körülmények között kellend követelni.

S midőn eme bizalmas s reményemnek a mélyen tisztelt Kögyűlés színe első kijelentést adok, egy másrésztől nem mulasztotam el, hogy a végrehajtására hivatalot fel ne hívjam, mikép hivatali tekintélyük egész súlyával támogatassák s részrehajlatlan szigorúan gondozzák

TÁRCZA.

A nyomor.

— Zola Emil rajza a párisi népéletből. —

Egy napon az orvos kijelentette, hogy többé nem is jön, a gyermekem ugysem lehet segíteni.

— A nedves idő megadja neki az utolsó dőfést tevő hozat.

Morisseau öklét ég felé emeli. Hát a szegény embert magoli már mindeféle idő! Mikor fogyott, az nem volt jó, most hogy enyred, az még rosszabb. Ha neje bele egyeznék, meggyújtanának egy rakás szentet és aztán együtt halnának meg mindhárman. Nem sokáig tartana a szenvedés.

De az asszony még egy izben volt a polgármesterrel, megígérték a segélyt és most arra várnak. Milyen borzasztó nap ez! Az orvosól nehéz cseppenkben csurog az eső, mely a szoba egyik szögletébe is behatol, egy tálat állítottak oda, hogy azal felfogják a vizet. Tegnap óta nincs mit enniük, csak a fiú ivott egy csöszre teát, melyet a házmesternek hozott fel. Az apa mezeven ül egy széken fejét kezébe hajtva. Az anya, ha lépteket hall, rögtön az ajtóhoz rohan s azt biszi, hogy itt az igért segély. 6 óra elmúlt már és még nem jött senki. Az alkony lassan észreérletlenül és komoran áll be, mintha a természet is egy embernek a halálát való enyvedését utánzódná.

A mint este lett, a kis Károly értelmellenül hebegi:

— Mama — mama —

Anyja köveledik hozzá, sörös, lázas lehelet érinti arcát. Aztán nem hall semmit; a sötétben tapogatója a szegény fiú visszahanyatlott fejét, majd megmoresült nyakát. Magán kívül esengve kiáltja:

— Gyertyát! hamar gyertyát! Károlykám, szőlj, gyertya nincs a házban. És mikor sietségben gyufát akar gyújtani, mind eltörnek újjai közt. Aztán

ismét megtapogatója a gyermek arcát, kezeit, és sokogya tör ki:

Oh Istenem! Meghalt! — Hallo! Morisseau, meghalt!
Az apa erre felemeli fejét, a sötétben nem lát semmit.

— Mi az? meghalt — — annál jobb.

Mikor Bonnetné asszony meghallotta az anya sokogását, lámpájával átment a szomszédba. És miáltal az asszonyok a halottat igazítják, kopognak. A segély megérkezett, tíz frank, utalvány kenyérre és húsz Morisseau mint egy örült kacag fel és gnyagosan mondja a segélyt hozóknak, hogy a szegényügyi bizottság mindenütt — lekésik.

Bonnetné asszony, ki most ismét nagyon előzékeny, kijelenti, hogy a gyermek nem fog feltámadni, ha még oly soká kopálnak is mellette: azért is ajánlkozik, hogy a kenyeret és húst elhozza, és hozza teszi, hogy gratyát is fog hozni. El is ment. Mikor visszajött, aztalt terített és felállalta a párolgó hús-étke. A kihérett Morisseauk möhöz ettek Károly mellett, kinek fehér, halvány arca oly éles ellentétben volt a szobá árnyékával. A kemezete is jó meleg, az egész szoba kezd othonosabb lenni. Olykor-olykor megletenk az anya szeméi, könyveivel ástátja kenyerét. Milyen jó melege lehetne most a kis Károlynak és most ehetsék is valamit!

Bonnetné asszony minden áron virrasztani óhajt. Egy éjfélfél, midőn Morisseau végre elaludt, a két asszony kávért főzött. Egy másik szomszédot, a tizenövezer éves varrodót hívták meg a kávéhoz, s a vendég, hogy ő is járuljon valamivel hozzá, egy kis üveg pálinkát hozott magával. Aztán megisszák kávéjukat, kortyol-kortya, a mellett egész halkán beszélnek és borzasztó remélőseket beszélnek el egymásnak; majd hangosabban beszélnek, és kezdenek átárni más tárgakra is, sorra veszik a háziakat, az egész városrészt dolgoit, végre egy nagy bűntény részleteit adják elő. E közben feltérint az anya, megénezi Károlyt, mintha arról akarna meggyőződni, hogy nem monult-e meg.

Midőn Károly halálát nem jelentették be még az

nap este, a halottat még a következő napon a házban kellett tartaniok. És mivel egy szobájuk van, a szegény Károly mellett esznek, alusszák. Olykor meg is feledkeznek róla; s mikor aztán ismét ott találják, úgy érzik, mintha újra elhunytak volna.

Végre a második napon elhozzák a koporót, úgy rosszul érezteknek deszka az egész, szegényügyi bizottságunk alapján azt is ingyen kapják. És most előrel! Temetőbe mennek.

A halott után apja megy két munkástárával, s kik épen arra jöttek, azután az anya Bonnetné asszonnyal és a varrodóval. Mindháran ott gárolnak a pocsolóban. És nem volt, de a kő oly ábrá, hogy ruhájuk egészen átázik. A ceremóniát a templomban gyorsan végzik. Aztán tovább mennek a csuszós követetén.

A temető messze van. Végre oda érnek, mintha régig mennek egy bosszu fasoron. A temető hozza fehér falakkal van körülvéve. Száraz fái az égnek merednek és fekete galgakkal ellakoztak azt.

A gyászolók előre mennek a nagy kiterjedésű temetőben. Most már az eső is esik, s vízről kell a papra, a ki végre kijött a kápolnából. Károlyt egy kőbe sírba tették. A temető tele van keresztelőkkel, melyeket itt-ott ledöntött a szél, mellettük koszorúk, melyek az esőben elrothadtak. Szomorú, intőrtató látvány a temető; ide helyezik nyugalomra azokat, kiket Páris nyomora dönt sírba.

Végre a temetőnek is vége van. Károlyt elhelyezték a gödör mélyébe, ráhnyárták a földet, és a szűköt elmennek, a nélkül megérdekelhettek volna a sáppedő sírban.

Még mindig esik az eső. Morisseauk a segélyül kapott 10 frankból még három frankja marad, munkástársait és két szomszédjót egy közeli csapadékba hívja, hogy egy kis melegítőt vegyenek magukhoz. Egy asztal körül ülnek, megisszák két liter bort és megesszók egy darab sajtot. Aztán a többiek ismét kirenek két libert. És a társaság Párisba már jobb kedvvel tért vissza.

Ah! a nyomor!

az egészségügyi rendelkezést, mely hogy megbízható kezeben nagy eredményeket képes felmutatni, azt a közel múlt idők tapasztalatai is fényesen igazolták.

Körm megyeőrészeitől átválasztva szabadság időm leteltével, midőn a fő- és esküvőben Budapesten a cholera fellépte megállapítva lőn első s főköteleseggemnek ismeretlem, tájékoztatásom mind ama intézkedésekről, melyek a vérszűrésre tekintetben elrendelvé lettek s gondoskodtam, hogy egészségügyi bizottságunk járvány bizottságára alakulva a viszonyokhoz mért intézkedéseit megtehesse.

Járvány bizottságunk ehhez képest már október hó 6-án egybe hívén kellőleg közbirrái tett rendelkezésben gondoskodott a lakosság keltsé kitanítása, tájékoztatásáról, megállapította mind azon óvintézkedéseket, melyeket a tapasztalatok s kormányrendeletek a vérszűrésre szempontjából helyesnek igazoltak, illetve előírtak a megállapított szabványokat, mely a végrehajtás kellő ellenőrzését minden fokozaton biztosítani képes.

Különösen is gondoskodás történt, hogy községek előjárói és járvány bizottságok a fertőtlenítési eljárás fontosságáról dr. Oláh Gyula közegészségügyi felügyelő beosztású munkája alapján kellő tájékoztatást szerezzenek, hogy minden község elégséges fertőtlenítő szerrel ellátassék, hogy a lakások legközelebb tisztántarthatása érdekében a lakbellek környékéről minden, mi a kór gerjek fejlődésének kedvez, lehetőleg eltávolítassék, hogy az idegenek, kpldások, magánosokra különös figyelem fordításuk, hogy szűrésre esetűre körszobák, ápolók, fertőtlenítő kizárólagosok.

Nahogy pedig a járványbizottságunk eme intézkedési papíroin maradjanak, a járási főszolgabírók szoros közölgésére tettem, hogy őrzés községeikbe kiszírva a rendelkezések végrehajtását személyesen ellenőrzik s a hiányok pótlásáról haladéok nélkül gondoskodjanak s mindeműttől, hol mulasztást tapasztalnak törvényes szigorral járjanak el.

Járási főszolgabíró urak, kivéve ott, hol elvárhatóan akadályok miatt némi késedelem be nem állott, ezen közzétartat már befejezték s előírt jelentéseiket a tapasztalatokról, tett intézkedéseik s a kizárólag bírságokról hivatalomban feljegyztették; melyből általában azon meggyőződést merítem, mikép községek előjárói a rendelkezések végrehajtása körül elég ügybuzgóságot fejtettek ki és sok helyen dicsőreos eredményeket is voltak képesek felmutatni.

Losonc rendezett tanácsú váromnak s tárgya működését személyesen ellenőriztem s az ott helyben lakó járási orvos tiszteléből tisztí főorvos által állandóan ellenőrzést, meggyőződtem, hogy az iskolák, nyűt úrtelek s különösen is a pék, hentes és mészárosok úrlet tisztaságát, a vasútiállók, vágóhid és szakterelő helys, rituláris fűrdő, a vasúti barakk és a járvány kórház kellő felügyelet alatt tartalmak s az egészségügyi rendelkezásoknak megfelelőleg tisztán tartalmak s hogy a panaszra okot szolgáltatott régi személt lenné hely kellőleg beföldellett s fertőtlenítés lett. (Folytatás köv.)

A Madách alapítványról szó alapító levelé.

(Jórággyva a nov. hó 30-iki közgyűlésen.)

1. §. Nógrádmegyei közönsége azon adományokból, melyeket Madách Imre tisztelő örmegyűjtöttek, s melynek töké öszvege a halhatatlan ír szerképének a vármegyei díszterem számára lártént lefestése és illetve az ezzel felmerült és elszámolt költségek kifizetése után 2000 szék kétszer frót lesz ki, a nagy ír emlékére és tiszteltetésére Madách-alapítványt létesít.

2. §. A 2000 frós Madách alapítványt az 1888. évi május hó 30-án 79. szám alatt hely törvényhatósági határozat értelmében a vármegye kezeli s arról minden év lejártakor a törvényhatósági közgyűléshez szabályszerű számadást tenni köteles.

3. §. A Madách-alapítvány kamatai felett egy a vármegye által kiküldött "Madách-emléktügyi bizottság" az alábbi szabványok értelmében rendelkezik.

4. §. A Madách-alapítvány kamatai a tanuló ifjuság által kizentett magyar irodalmi pályaművek jutalmazására fordítandók.

5. §. A pályázat minden érben megtartandó. Mi végből a b.-gyarmati polgári iskola, vagy esetleg az o helybe lépő bármily b.-gyarmati középiskola tanterülete, továbbá a losonci m. kir. állami főgymnasium és a losonci m. kir. állami tanító képzede tanterületekkel feljogonyítottak, hogy a felbőbb osztályú ifjuság részére jó előre pályá kérdéseket töltsenek ki, a beérkezett dolgozatokat elsősorban bírálják felül s azokat véleményökkel és a jelölés levelekkel együtt minden év május hó 1-ig a Madách emléktügyi bizottság elnökehez terjesszék fel. A pályakérdések hirdetéséről kijelentendő, hogy a pályázatban csak jó magaviseletű s a tanulásban legyálabb jó előmenetelű tanulók vehetnek részt s a díjak csak ilyeneknek oszthatók ki.

6. §. A Madách emléktügyi bizottság elnöke a bizottságot egybe hívva, a bizottság a tanterületek vélemények figyelembe vétele mellett a beérkezett dolgozatokat megbírálja, vagy szakértő irodalmi férfikkal megbíraltatja, határoz a pályaművek abszolú vagy relatív értéke felett, s a pályanyertes dolgozatokat megajapítja, azokat vagy az első, vagy a második s illetve harmadik díjra málítja s az elsőket a megitt díjak kiutalványzására felhatalmazza.

7. §. A 2000 frós alapítvány kamatai 160 korona erejűg felszerésben a b.-gyarmati polgári iskola, vagy az ennek helybe lépő bármily középiskola, felszerésben pedig a losonci m. kir. állami főgymnasium és losonci m. kir. állami tanítóképzede növendékeinek pályanyertes műveire fordítandók. A felszerelt kamatjövédelenk léköntentés.

8. §. Vezérint a 2000 frt töké utáni 1. -től kamatokat korona értékben kifejezve:

a) A b.-gyarmati polgári iskola, vagy az ennek helybe lépő bármily b.-gyarmati középiskola tanterület pályaműveire 40 korona alapították meg, melyből első pályadíj 40 korona, második pályadíj 25 korona és harmadik pályadíj 15 korona osztandó ki.

b) A losonci m. kir. állami főgymnasium tanulónak pályaműveire 40 korona alapították meg, melyből első pályadíj 40 korona, második pályadíj 12 korona harmadik pályadíj 8 korona osztandó ki.

c) A losonci m. kir. állami tanítóképzede tanulónak pályaműveire szintén 40 korona alapították meg, melyből első pályadíj 20 korona, második pályadíj 12 korona és harmadik pályadíj 8 korona osztandó ki.

8. §. Ha és amennyiben akár a losonci főgymnasium, akár a losonci tanítóképzede növendékeiktől díjazás alkalmas dolgozatok be nem érkeznek; a Madách emléktügyi bizottság leintarta azon jogot, hogy a losonci intézetekre eső 80 koronát a losonci intézetek bár melyikből beérkezett s díjazásra érdemes művek szerzői közt érdem szerinti rangsorozással kioszthatja.

9. §. A pályanyertes művek az ömpehelyesen megtartott székelt vizsgákban felolvasandók s a pályadíjak az alkalommal osztandó ki.

Adatok Hontvármegye történetéhez.

Közl. — Szekenti Kándy.

(Folytatás és vége.)

18. Hontvárhoz tartozó Hont nevű földet IV-dik László 1281-ben Hunt Demeter comesnek adja, a sági coutent előtt (Árp. u. o. t. XVII. k. 270. sz.)

19. Kemence és Berceze közt a határt megállapítja 1283-ban Hunt-Pázmán István comes (Árp. u. t. WXII. k. 337. sz.) (Hiv. Kulcsini: M. tört. eml. I. k. 130 l.) 1293-ban per van miatta, az esztergomi érsek nyeri meg. Előfordul ez okmányban: villa Berce, Sardon, Zordon, Toth, Olvad, (Wilved.) — továbbá: Szeti Bene és orosi István szemelnevek; végre villa Berente, Gyarmat, Cheth és Torna (Knaus: Monum. Tour. II. 342. sz. Hiv. Fejer, Cod. VI. p. 270.)

1562-ben, a török uralom alatt 18425 akose adót fizetett, az egész Hontban legfeljebb (Velics. Török. def. terek I. K. 310.) Ez erdőben a honti helységek a nógrádi szomszárkhoz tartoztak, mely körlet 220 falut foglalt magában (V. O. C. IV. okm.) A török részre behódolt honti falvak ezek: Bori 1007 akose áldoval, Egeg 13460 akose, Horhi 2785 ak. ipolcsig (falu) 10900 ak. Szakállós 15473 ak. Párd 1836 ak. Szob 830 ak. Horiban van 6 ház, Szádon 13 ház, Szakállósan 30 kapu.

Hogy mily mértű s nemű volt a török-adó, álljon itt Szakállós 1579-ki adója: 30 kapu után 1300 akose, 340 kila bura, 125 k. kétszeres, 1100 pint mért, lenese, boros (szék) 100 ak. méltas-ados 285 ak. fa-és szék-ados 228 ak. kender- és lenes 182 ak. hagyomány 20. — gyümölcses 32, káposzta és répa 127, szalmatized 45, máka-ados 30, halál-ados 30, hordó-ados 150, nyargaló pént 30, malom-ados 160 akose. Ez csak a rendes adó. Hát még; az ajándék, a székmany és a rabvaltság. Ez volt a török urak fő jövedelmforrása. A sz. fehérvári bég p. o. arról dicsekedett, hogy bár foglyul esett, fivére váltásáért 30 ezer grust (20 ezer arany) fizetett, azon árban (1019); 100 ezer grusnál (66970 arany) többet vett be a forrásból. (Velics. Dosterek. XXXII.)

20. Kereksúr.

21. Kér és Varsányról 1242-iki okmányban van szó, Hunt Demeter és Miko comesok pereitén érte a sági konsent előtt (Árp. u. o. t. II. k. 172. sz.) Kis-Olvad 1203 (I. Kemence) 1205 (I. Szete), Kis-Salló, Körösd, Lodon, Seden, Kelecsen, Zabor és a Vág melletti Vecse 1246-ban eszébe adták IV-ik Béla által. Levélnek, töröcmegyei birtokokért. (Árp. u. t. XII. k. 130. sz.) (I. Kemence.)

Lontó. Finn-ugor eredetű szó (Pesti ér. Helynevek XXIV.) 1276-ban IV. László visszajárja Péter és Kázmer comeseknek, miután IV. Béla elvette tőlök.

25. Leléd. 1617-ben pusztá gyanánt van említve (Tört. tár. N. k. 230. l.)

26. Magyarad. Benkő János itt levő birtokából a pilisi apát elfoglat s azt Szabóti birtokához eszolja. Az országbíró ezért bírságban marasztalja el az apátot 1329-ben (Árp. u. o. t. II. k. 355. sz.)

Megjegyzendő, hogy az Anjoukori okmányt szerkesztője Nagy Imre, a "filius" szikszatit köreletesen "fi" végzetttel magyarosítja; "filius Henk" nála és szerinte: Benkő, Stefaus, filius Péter — Péterfi. De ez nem az Árpád s Anjoukor divátja.

Mogh fia — Lukács (tehát Mogh Lukács) 1346-ban szövegben bírja, de a záloglevelet Magyarországi Balázs hantónak állítja. Vizsátat rendeltek el. Ez okmányban Szántó és Gyarmat szomszárkököl vannak említve. — van "Huvios Bor" is. (Árp. u. o. t. I. k. 349. sz. (Jász Gyarmat.)

Némeli-t még III-ik László adta az esztergomi káptalannak 1297-iki okmány szerint. (Árp. t. XVIII. k. 186. sz.)

28. Nyires. Miklós honti esperesnek megengedi János veszprémi püspök 1340-ben, hogy Nyires-en kápolnát építtessen. (Tört. tár. II. k.)

29. O-Vár (Olóvár) ma nógrádmegyébe tartozik, hajdan Honthoz. "Est in com. Konteni" — mondja az alábbi okmány — prope aquam fontem, erat quondam armeriferon nostrorum vulgariter fegwernum vocatum." Ezt 1266-ban Montanus nevű híveinek adja a király. Határa: egyrésztől a Hákó-patak (Rakonch), Van Zaholora-patak, Várpatak, Homoltpatak (Árp. u. v. t. III. k. 190. sz.) (V. d. Hidvég, Viak. Ság.)

30. Pástró 1394-ki határozás (I. Béresöny). A reformáció óta fenn áll a ref. egyházközség. Körösi József térszen veszi ezt az élnyagrasodó falvak köze, ("Adatok Hontvármegye nemz. monogr." 45 l.) mivel a túlsúlyban levő reformátusság kezdet óta magyar, a többi

állottak pedig, a legutóbbi népszámlálási adatok. (Urg. felvétel név 1890.) szerint szintén magyarok. 3 kivételével. Egyebiránt a tévedést Körösi legújabb tanulmányában (Magyarország és tótosolár a felirtekben. 1892.) készségesen tisztítja. Vajha felhívása az Adalokban s a hazafias kezdeményezés a magyarosodás érdekében ne lenne csak kiállás a pusztában!

31. Peszek. Alitól g a "piestek" (bomok) töbzből vette nevet (tyulai Rudolf heve és tanár: Komárommegyei régészeti egylet 1800-ki jelentése 68. l.) 1336-ban határozásti rendelt itt, az eszt. káptalan közbejöttével, I. Károly. E határozást kérte a birtokos comes; András fia, Péter, ki Peszezen kívül még a nógrádmegyei Patvarkokon is bír. De mind itt, mind Peszezen elfennond Simonfi Mihály (az okmányban természetesen "Michael, filius Simone" áll, de a szerkesztő szerint ez fi, legyenbát Simonfi). Ez a Simonfi Mihály Felső s (mai Kis-) Peszezen birtokos. Vau szék ez okmányban "superior et inferior Peszek"-ról. Ez utóbbiak birtokosa Péter, András fia (Árp. o. t. III. k. 136. sz.) A következő év — 1336-iki okmányban már Peszeki Péter hitves szerepel, még pedig mint hatalmaskodó, ki Mikula András jobbjáiban nagy hatalmaskodást követ el. (Árp. o. t. III. k. 200. sz.)

32. Rakonca (lásd Borók) (V. d. Baka). 1782-ben Gásparfogdosatja a vármegye a köbor özigányokait, számszerint 115-ször, — kiütök nőket is, — 5 kivégzeteti valamennyit, embereves granuja miatt. A mit a fejedelem solva megemne bocsátott a vármegyének. (Marszali: M. o. t. II. József kir.) (k. 186 l.)

33. Ság. Hajdan Hont várhoz tartozott, 1231-ben átadták az esztergomi káptalannak. (Árp. u. t. IX. k. 205. sz.) Ezt IV. Béla megerősíti 1237-ben.) terra Ság, ad castrum Hont pertinens, terra vero Ebed ad castrum Gálgócz (Golgouch) pertinetis (Árp. u. t. XII. p. 20. sz.) (V. d. Visk.) A Baloni nemzetségek is van itt birtoka, 1266-ban osztanak rajta (Árp. o. t. XIII. k. 107. sz.) De van Guga és Egyednek is osztanak egyszerűn a sárisi és baloni birtokaikon is, 1245-ben (Tört. t. II. k. 76 l.) a vársi káptalan előtt. 1446-ban levélterá kiraboltattok. 1667-ben az esztergomi érsekűg fiaja lesz. Sári Péter tiltakozik itteni birtokainak elfoglalás ellen 1351. (Árp. o. t. V. k. 283. sz.)

Ságról írja (1708. okt. 17.) Bercesény a fejedelmének, hogy minden falu tul van rakva katonákkal s a portákban nem jönnek be, mert veremnek (foszlogatnak). (Árcb. hálókca VI. k. 129. l.)

34. Szalka. Kapja eszébe az esztergomi érsek 1261-ben a királytól a Duna melletti Jendért. (Árp. u. o. t. XIII. k. 8. sz.) 1274-ben ez megerősítették és Jenővel bővítették. Ez a Jenő "super villam Pesth" van Knaus: Minum, Tom. II. 2. sz.) 1295-ről lásd Szeto.

45. Szántó (Zantó) bírása felett perel a sz. lenedeki apátás és Vágköri Endre 1239-ben. Az urg. bíró előbbinek ítéle. (Árp. u. o. t. XII. k. 108. sz.) Bori Pető elvánt Bori Miklós comes itteni birtokból egy obányit 1329. (Árp. o. t. II. k. 386. sz.) (Az egy obányi föld — 260 hold) (I. Pesti Frigyes: Helynevek) 1346-ki dolgait C. Magyarad és E.-Gyarmat. A XVIII-ik század elején még ref. magyar lakosai voltak. (Sz. Kiss Károly: monogr. vázlatok.)

36. Szete 1295-ben Kéménd és Hány adományozásánál fordul elő Béresöny és ölvédelt egyétt Szeto is (Szetbeh), hol 40 sóház van. Említve az okmányban Farnad, Chert, Szögöen, Muzala és Szalka (Knaus: Monum. Tom. II.)

37. Szent-Antal. 1266-ban Hunt-Pázmán Péter és Dezsd o-oztának a szent-antali, továbbá: Dalhopola, Stálló, Zsumbliser és Szewer (tán szemere) helységek felett. A határjelölésnél előfordulnak: Megye-patak, mely a szemcsébe ömlik (esdit in aquam Seuche). Van Madách-Szencse és Nagy-Szencse. Határ-granukát Dobruna és Kolpuch helysék említettek (mind Korpona környékén). Koromsó és Apát-Biki (valószínűleg a mai Koromsó és Apát) határai nyulnak. Van említve Boró-patak is (Árp. u. o. t. XIII. k. 106. sz.) V. d. Baka.

38. Tesmag 1302-ben itt levő birtok adományozásáról bizonyoságot a sági káptalan. (Tört. tár. II. k.)

39. Tur. (I. Bars.)

40. Zahora. Erdőhát néven is fordul elő. Várhoz kapcsoló hely, mely atól nem volt elidegeníthető. IV. Béla Detre comesnek adja 1230-ban. (Árp. u. o. t. I. k. 120. sz.)

41. Zalaba 1340-ből lásd Álya-Gyarmat. Az ott említett Törleméniekek egyebétt is szép birtokait rannak, mert a nevezett Miklós, rokonaival: Szuhay (Zuhay) Jakóval Jakóval 1350-ben ismét osztották honti, más birtokon u. m. "Fedesum et Parosa," ez jut Miklósnak; "possessiones ven Zcha et Zchora vocatu, in dicto comitatu Hontensi, Jakuo cessione" (Árp. o. t. V. k. 214. sz.)

42. Varsány 1242-ről lásd Keresény.

43. Visk 1256-ban Péter honti várjobbágnak viski részirtokait eszébe, a honti várhoz tartozó Ságföld felett adja IV. E. föld a Korpona viz mellett, tyvár (Olvar) szomszárkában, a Körös-patak menté van. (Árp. t. XII. k. 208. sz.) Ez az Olvár tehát Ság környékén volt.

A N.-V. Mzeum gyarapodása.

Szegények vagyunk emléksztobrokban, szegények a kiváló történelmi eseményeket megörökítő emléktáblákban s szegények maradványok más egyéb emlékekben is, ha jölésünk nem törekednének muzeumunk felállításán. Míg hajdan a családok fontos okmányokat a káptalannak a királyi erekkelték a régköltő örökösök ramlakák szítek, ma már a helyzet változott: a családok legnagyobb részt már szűrtben piactra s hecses tartalmuk még illetéktelen kézre kerültek, vagy az aranyfűrtök át felúnosok kezesekéi káztól, mint a mai anyagi életben értéktelküli tárgyak darabokra hullottak.

mellette: a négy nyelvet műveléssel bírnak. A het-
 neményesnek, illusztrált feldolgozás egyik fő jellemző-
 mára a „Magyar Géniusz”-nak, mely már is a legművel-
 tebb köznépség kedvence lett. Az új érfolyamban érte-
 süléseket szerinti új regényt kezd Várady Antal király
 iróktól, melynek címe „Sancta Veritas” s mely titok-
 fűtő tárgyát fogva is nagy emésztést fog kultálni. Egyes
 rovataink gazdasági érdekben meríti ki a hét történe-
 net és minden actualis esemény felől kimerítő tájékoztá-
 tást nyújt irásban és képen. A „Magyar Géniusz”-t se-
 hol sem nélkülözhetik, hol a közelet iránt érdeklődnek.
 És ebből házat vegyünk a „Magyar Géniusz”-t a jövő
 évfolyamára előfizetésre ajánlani a olvasóinknak. A „Ma-
 gyar Géniusz” előfizetési ára egész évre 10 ft., feléire
 5 ft., negyedére 3 forint 50 kr. A „Magyar Géniusz”
 szerkesztője: József Kisfaludy Budapest, VI. Aradi-utca
 3-dik szám.

HÖRVÁTH DANÓ,
 felfűtő szerkesztő

Fiatal hízott sertés.

Egyenként mindig kapható 35 kr-ért kilója előny-
 ban Ipoly-Vecsén a megállóhely szomszédságában Franka
 Nyirest pusztáján. Megvétel és házhoz szállítás miatt
 mindig értekezhetni ugyanott Komáromy Lajos
 ispánnál. 2-4

Eladó szőlővessző.

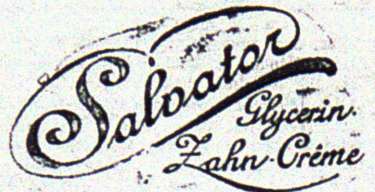
Peronospora-mentes fajtisza ücsi kiállításra:

sima Olasz Rízling este	5 ft	
sima Riparia saurage este	10 ft	
gyökerez Riparia saurage este	30 ft	3-3

a b.-gyarmati vasúti állomáshoz szállítva. Braunmüller
 Sétudornál Hontúfalun, posta helyben.

Használható a fogakra legcélzesebb készítmény.

Hivatalosan meg-
 vizsgálva!

Tűpényesen
 óvva!

Ütöcs dobozokban és részletekben 36 kr. gyógytárak
 ban. Drogkereskedésnél, illusztrációknál, valamint a Salvator
 Nicotin Gyertyák elárulásokban.

Raktár B.-gyarmaton Kaptla Ödön gyógyszerész urnál.

CSÁSZÁR-OLAJ

világításra az összes létező olajok közt a legkiválóbb, teljesen szaktalan, gyönyörű fehér lángú
 stb. Gazdálkodási szempontból is igen ajánló, mivel finomsága miatt sokkal lassabban ég a
 lámpában mint a többi más olajok. 1 kilo 30 kr., 1 liter 26 kr.

I. rendű szalon petroleum 1 liter	18 kr.
II. rendű szalon petroleum 1 liter	16 kr.
Stearin gyertya 8. 8 és 4-es a 500 gram csomagja	40 kr.
Szegedi, sóra és jó harma igen száraz szappanok kilója	32 kr.

KARÁCSONYRA

Kitűző bengermalmi liszt 0-7 számozig igen jutányos napi áron	
erdélyi papirhúja dió kilója	36 kr.
hazai terméni dió	28 kr.
csurgatók méz	48 kr.
borsznai aszalt szilva	24 kr.
igen édes szilva	24 kr.
kék mák egészben vagy őrölve literje	26 kr.

Karácsonyi díszítő cukorkák nagy választékban.
 Továbbá nagy választékban igen finom rumok, théák, theasütemények, borok, pez-
 sgek, cognacok, likőrök, asztok, szalmák, sós és párolt halak, halikra és mustár.
 Déli gyümölcsök: malagaszőlő, datolya, cukrozott-gyümölcs, füge, narancs, citrom,
 mandula, olasz meggyoró hájas és héjaltan.
 Finom csokol, károk, rizsek, stockeri-lencse és borsók és minden a szakmám-
 ból végül a legjutányosabb napi áron pontos kiszolgálást mellett ajánl
 B.-gyarmaton, 1892. évi december hó.

HUMMER MIHÁLY,

üzemkereskedő. Kossuth-tér. 1-3

Hirdetmény.

Nemeskéri — Kis Miklós végheles uradalomnak igazgatósága
 részéről ezenel közhírre tételik, hogy folyó évi december hó 13-ik
 napján délelőtt 9 órakor a végheles kizárólagos italmérséi jogosultság
 a fogyasztási sílók és a vendéglő-épületek 1893-dik évi január hó 1-től
 kezdve három egymásutáni következő évre, azaz 1895-dik évi decem-
 ber hó végéig nyilvános árverés útján a végheles vár irodájában bérbé
 fogtak adatni.
 A bérbé venni szándékozók felhívataknak, miszerint a fenti napon s
 órában a szükséges bántpénzzel ellátva a végheles várban, a hol a köze-
 lebbi feltételek is bármikor megtudhatók, — megjelenni sziveskedjenek.
 Kelt Végheles, (posta Végheles p. u. vasút és távirtda
 állomás Végheles-Szalatna) 1892. évi november hóban. 2-2

Kiváló cognac-faj gyógycélokra.

Cognac-Excelsior

Ököletesen tiszta borsgyártmány, kizárva
 minden idegen melléklettől kitűző ital.

Kapható egyedül
BENKŐ JÓZSEF,
 fűszerkereskedőnél
 BALASSA-GYARMATON
 a görög kietli egyház ártellenében.

Cognac-Excelsior.

**Karácsonyi és új évi
 ajándékok**
 legnagyobb választékban

GRÓSZ MÓR
 ékszeresnél B.-gyarmaton (a nagy takarékpénztárral szemben)
 Vidéki rendelések pontosan cszközöltettek.

Cukor, kávé, fűszer és festékek.

Bátrkodom a n. é. közönség becses fi-
 gyelemébe jól berendezett fűszer, festék, anyag
 és csomags kereskedésemet ajánlani.
 Hol kitűző minőségű cukor, kávé, théa,
 rum, cognac, bengermalmi liszt, csomags, sajt,
 déli gyümölcs, kasza és csarart vonka, Jéh-
 reczenyi paprikás szalonna, olasz vörös bor
 és különböző pezsgő borok vannak raktáron.
 Igyekeztem oda fog irakynulni, hogy t.
 veszem becses bizalmát kiérdemeljem, ma-
 gamat ajánlva maradtam

szolgálatkér
Benkő József,
 fűszerkereskedő
 a görög k. egyh. ártellenében

2-3

Kitűző amerikai petroleum.

Ehrenthal testvérek
 szállítási és bizományi iroda
 B.-gyarmaton.

den tekintethen kiélegítsünk.
 A megrendeléseket kérjük iróánkban, Palesi-főle há: Góteza 203. sz. alatt eszközöltetni.
 Kiváló tisztelettel
Ehrenthal testvérek.

A tél közledele alkalmából van szerencsénk a t.
 közönség b. tudomásra juttatni, hogy mint, mindig az
 ideén is nagy raktárt tartunk a pályaudvarban

**porosz kőszénből és lég-
 szenz kőszénből.**

Házhoz szállítva:
 I. r. porosz szén métermázsánként . . . 1 ft 60 kr.
 I. r. kőszén . . . 2 ft 25 kr.

Tudaljuk továbbá, hogy bizományban szép I. r.
 tüzelő üfűt is árusítunk házhoz szállítva.
 Tisztelettel kérjük a n. é. közönség szives párt-
 fogását; rajta leszünk, hogy minden egyes felünket min-